

Савчук О.С.,
завідувач науково-методичного центру дошкільної,
початкової освіти та предметів мистецької галузі
КЗ «Інституту післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»
e-mail: savchuk1508@ukr.net

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ В 2023/2024 Н.Р.

Педагоги закладів дошкільної освіти в умовах кризи в Україні опинилися перед новими викликами здійснення основних завдань дошкільної освіти. Це і забезпечення супроводу батьків вихованців в дистанційному форматі під час закриття закладів, це і облаштування укриттів та засвоєння нових правил роботи під час сигналів повітряної тривоги, це і опанування вміннями організовувати освітній процес в змішаному форматі та можливістю вчасно й коректно надати першу психологічну допомогу тим, хто поруч, та багато іншого. Найважливіше, що саме у таких непростих умовах ми змогли самі та допомогли нашим вихованцям – дошкільнятам адаптуватися до нової моделі реальності.

З урахуванням сьогодення та дії правового режиму воєнного стану, питання щодо створення безпечного, комфортного, інклюзивного середовища для всіх учасників освітнього процесу й підвищення якості освітньої діяльності закладів дошкільної освіти залишаються пріоритетними і в 2023/2024 навчальному році. Організація освітньої діяльності в закладах дошкільної освіти здійснюється відповідно до законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», Положення про заклад дошкільної освіти (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 р. №86), Санітарного регламенту ЗДО, інших нормативно-правових актів.

Загальні засади підготовки закладу освіти до початку навчального року викладені у листі МОН України від 17.05.2023 №1/6990-23 [«Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та проходження осінньо-зимового періоду 2023/2024 року»](#); перелік документів, що регулюють питання охорони праці, безпеки життєдіяльності, пожежної безпеки в закладі освіти тощо подано в [інструктивно-методичних рекомендаціях щодо порядку підготовки закладу освіти до нового навчального року та опалювального сезону з](#)

питань цивільного захисту, охорони праці та безпеки життєдіяльності (лист МОН України від 22.07.2022 № 1/8462-22); рекомендації щодо обладнання укриттів – у листі МОН України від 20.06.2023 №1/8820-23 «Про організацію безпечного освітнього простору в закладах дошкільної освіти та обладнання укриттів». У цьому листі також акцентовано увагу на ухваленій Кабінетом Міністрів України 07.04.2023 р. Концепції безпеки закладів освіти.

Діяльність закладів дошкільної освіти в умовах воєнного стану в Україні має бути спрямована на організацію змістовної різноманітної діяльності дітей та забезпечення психологічної підтримки для всіх учасників освітнього процесу. Тому надзвичайно важливо гнучко підходити до організації роботи ЗДО та налаштовувати освітній процес так, щоб він був комфортним для дітей та педагогів [8, с. 5].

Базовий компонент дошкільної освіти (2021) як стандарт дошкільної освіти, є актуальним у будь-який час. Він утверджує політику держави у галузі дошкільної освіти. Заклади дошкільної освіти мають відповідати його вимогам і під час дії воєнного стану [7, с.2].

Реалізація вимог Державного стандарту дошкільної освіти визначається освітньою програмою закладу, що передбачено ст.22 Закону України «Про дошкільну освіту». Вимоги до формування освітньої програми закладом дошкільної освіти залишилися без змін. Заклади дошкільної освіти як основну частину своєї освітньої програми можуть використовувати схвалені чи рекомендовані Міністерством освіти і науки України програми, за необхідності доповнюючи її додатковими освітніми компонентами [13, с.2].

Залишається право одночасного використання різних чинних освітніх комплексних програм для дітей різної вікової категорії та одночасного використання різних всеукраїнських та локальних парціальних програм для поглиблення змісту інваріантного складника та/або забезпечення варіативного складника змісту БКДО. Як і раніше, вибір комплексних та парціальних програм педагоги кожної групи здійснюють самостійно в залежності від специфіки діяльності закладу та/або групи, потреб розвитку вихованців, запитів батьків.

Ознайомитися з переліком чинних освітніх програм та навчально-методичної літератури для закладів дошкільної освіти можна за посиланням <https://goo.gl/17YmaJ> (також слідкуємо за виходом листа МОН України «Про переліки навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання у закладах освіти у 2023/2024 навчальному році»).

Під час вибору програм особливу увагу необхідно звертати на терміни дії грифів МОН України. Відповідно до [Порядку надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам](#), затвердженого наказом МОН України від 20.07.2020 №931, на сьогодні існують два види чинних грифів, а саме: «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» та «Схвалено для використання в освітньому процесі».

Гриф надається строком на п'ять років та спливає 01 липня відповідного року (стаття 15). Датою надання грифа «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» є дата видання відповідного наказу МОН, а грифа «Схвалено для використання в освітньому процесі» – дата прийняття Комісією рішення про його надання (стаття 9) [9, ст. 2,3]. Актуальну інформацію щодо надання чинних грифів навчальній літературі для дошкільної освіти та строку їх дії можна отримати [у Каталозі надання грифів](#) для дошкільної освіти на сайті ІМЗО.

Звертаємо увагу! Цього року оновлена редакція всеукраїнської комплексної авторської програми розвитку, навчання і виховання дітей від 4-го до 6-го року життя «Соняшник», автор Л. Калуська (наказ МОН від 21.02.2023 №189). Нагадуємо, що програмно-методичний комплект «Впевнений старт для дітей старшого дошкільного віку» отримав у 2022 році новий гриф, тому має використовуватися педагогами в оновленій редакції.

Також у 2022 році (наказ МОН від 19.09.2022 №833) був наданий гриф оновленій редакції освітньої програми «Світ дитинства» (авт.-укл. А.М. Богуш, О.М. Байєр, Л.В. Батліна, Г.І. Григоренко, З.П. Дорошенко, Р.П. Жадан, Н.В. Погрібняк, О.О. Самсонова, Л.М. Шульга). У програмі визначено завдання та зміст розвитку дитини віком від трьох до шести років на основі компетентнісного підходу. Міститься низка логічно та послідовно викладених завдань розвитку, навчання і виховання у дітей соціально-психологічної готовності до шкільного життя за умови формування у них вміння вибудовувати взаємини з близькими людьми у родині, вихователями та іншими дорослими у дошкільному закладі, окремими дітьми та однолітками групи як спільнотою. Покликання на презентацію програми: <https://youtu.be/uYt-mwstCUA>.

У каталозі надання грифів для дошкільної освіти є інформація про вихід в світ нової освітньої програми розвитку дітей у передшкільний період (за рік до навчання у 1-му класі ЗЗСО) «Окрилення» (наказ МОН 19.05.2023 №593). Ця програма розроблена з метою реалізації системного підходу щодо забезпечення наступності

дошкільної та початкової освіти у процесі впровадження освітньої програми початкової освіти «Світ чекає крилатих» під науковим керівництвом А.Д. Цимбалару. Відповідно обирати цю програму для роботи з дітьми старшого дошкільного віку буде доцільно у тих ЗДО, де у територіально наближених початкових класах ЗЗСО здійснюється освітня робота за проєктом «На крилах успіху».

Побачило світ три нові парціальних програми для дошкільної освіти:

- «Життя в долонях» – програма розвитку інтелекту в різних видах діяльності дітей старшого дошкільного віку (на основі інтерактивного контенту комп'ютерної програми «Life In Our Hands» (гриф від 30.08.2022);

- [«Творці майбутнього»](#) парціальна програма розвитку дитини від 2 до 6 років через гру та методичні рекомендації (гриф від 04.01.2023);

- [«Юний скелелаз»](#) парціальна програма навчання дітей 5-6 років скелелазанню з методичними рекомендаціями (гриф 24.03.2023).

Оновлена редакція парціальної програми для дітей старшого дошкільного віку «Комп'ютерна грамота для малят» (чинний гриф до 01.07.2028 р.).

Звертаємо увагу! Програмне забезпечення «Орієнтовне щоденне планування: Містер Лідер» комплексної програми для дітей раннього та дошкільного віку «Освіта та піклування /Education & Care Mr.Leader», до якого у минулому навчальному році педагоги мали безкоштовний доступ, з травня 2023 року доступно тільки за місячною передплатою. За інформацією авторів, кожен заклад, який наразі підключиться до безальтернативної онлайн платформи з щоденним плануванням дня дитини Mr.Leader Day, отримає ліцензію на впровадження діяльності за системою та технічну підтримку їх методистів (сайт <https://system.mr-leader.com/ua>; телеграм-канал https://t.me/mrleader_brand).

За педагогами закладів дошкільної освіти залишається *право самостійного вибору форми написання плану освітньої роботи з дітьми*, що затверджується рішенням педагогічної ради на початку навчального року. Використання у щоденному плануванні, хоча б частково, принципу «методичного конструктора» (тобто друкованих карток з висвітленням алгоритму організації певної дитячої діяльності за певною темою) або готової друкованої основи для планування з можливістю внесення певних коректив із врахуванням особливостей розвитку та інтересів дітей конкретної групи звільняє педагога від

простого переписування друкованих джерел та дозволяє більше уваги приділити безпосередній змістовній роботі з дітьми.

Поряд з цим організація освітнього процесу в умовах воєнного стану, коли у будь-який час може пролуhati сигнал тривоги, потребує особливих вимог. *Головними опорами в роботі*, за словами Н. Гавриш, *мають бути осмисленість, самостійність, відповідальність та гнучкість*. Реалізація задекларованої раніше концепції освітнього процесу, в якому жорсткий конструкт планування й організації, має змінитися гнучким реагуванням на «живу» ситуацію з урахуванням реальних потреб та інтересів дітей, тепер стає необхідністю [4, ст. 3]. Тому педагоги повинні усвідомлювати всі ризики конкретної ситуації, свідомо оцінювати власні можливості та ресурси, мати можливість діяти самостійно, але при цьому відповідально, щоб не тільки зберегти життя і здоров'я дітей, а й реалізувати поставлені освітні завдання.

Відповідно більш доцільним є використання потижневого календарного планування, у якому педагоги визначають освітні завдання та способи їх реалізації, готують необхідний матеріал відразу на тиждень (а не на один-два дні, як звикли раніше). Такий підхід дозволяє вихователю самостійно визначати оптимальний час і способи ефективної реалізації запланованого, вибудовуючи на його основі кожен день тижня, що робить план більш реальним та дієвим.

Гнучкість в організації дня дасть змогу зняти зайве напруження в усіх учасників освітнього процесу, жваво реагувати на стан і потреби дітей, більш чітко розуміти що і для чого відбувається, і, у разі необхідності, замінити одну активність іншою чи відновити вимушено перервану [4, с. 4].

Психосоціальна підтримка розвитку та навчання дітей, *забезпечення їхнього благополуччя* в закладі дошкільної освіти в умовах надзвичайних ситуацій є одним з провідних завдань педагогічної діяльності. З метою вирішення цього завдання педагогам ЗДО необхідно зорієнтувати освітній процес на дотримання, в першу чергу, принципів цілеспрямованої, екосистемної практики.

У реаліях сьогодення, коли все навколо не стабільне, стан дитини значно залежить від стану дорослих, які поруч з нею. І тільки у безпечному психосоціальному середовищі кожен учасник освітнього процесу зможе відчувати стабільність та комфорт.

Забезпечити цю передбачуваність та структурованість освітнього процесу допоможе створення правил групи та визначення реакцій на порушення цих правил разом з вихованцями. Чим це може нам допомогти?

1. Спільна розробка правил дозволяє дітям відчувати, що вони контролюють освітній простір, у якому перебувають, і що цей простір відповідає їхнім потребам.

2. Визначення правил групи разом з дітьми сприяє соціальній згуртованості та служить «угодою», на яку педагоги та діти можуть посилатися.

3. Спільне встановлення правил допомагає запобігти недоцільним жартам, образам під час взаємодії з дітьми, оскільки вони погодилися з цими правилами і відчують відповідальність за попередньо прийняте рішення.

4. Комуś із дітей може бути зручніше ділитися своїми ідеями правил у формі малюнку, а комуś – вголос, тому запропонуйте їм обрати найзручніший формат для проведення «Мозкового штурму».

5. Створення реакцій на порушення правил створює відчуття передбачуваності – малюки знають, що очікувати у разі порушення правил.

6. Такі структуровані реакції дозволяють дітям не просто усвідомлювати свої помилки, а й виправляти їх.

7. Послідовне дотримання правил і реакцій на них допомагає дітям відчувати, що в освітньому просторі панує справедливість. Це може посилити значення правил.

8. Якщо правила розміщені у просторі групи, педагог може постійно звертати увагу та нагадувати дітям про них [11. С. 44-45].

Як ще один із важливих факторів створення безпечного психосоціального середовища, *рекомендуємо урізноманітнити рутини*. Рутини – це передбачувані щоденні дії, які можуть бути використані в педагогічній практиці. Рутини на початку взаємодії дозволяють активно залучити дітей, а рутини наприкінці стають рефлексією, щоб поміркувати та усвідомити результати.

Це можуть бути певні традиції вітання та прощання за допомогою визначених разом знаків або використання активності-візуалізації «Привіт, я прийшов». Це і взаємодія «Ділимося настроєм»: педагог пропонує дітям поділитися словом, яке описує їхні емоції чи почуття (схвильованість, радість, тривожність, замріяність, злість, смуток тощо) або «Мій колір» – дітям пропонується назвати колір, який описує їхній настрій (варіація «Кольоровий восьмикутник»). Такі рутини допомагають дітям розвивати емоційний інтелект, аналізуючи власні почуття. Це і різноманітні руханки, короткі віршовані рядки для хорového промовляння, введення певних позначок (смайли, зірочки, сердечка, наліпки) від педагога або між дітьми один для одного як знак прояву певної подяки, винагороди, побажання (сприяє

підтримці позитивної поведінки малюків, згуртованості, позивній атмосфері тощо).

Це і «ранкове коло», під час якого діти можуть обговорювати чим будуть займатися упродовж дня, які теми будуть вивчати. Адже малюкам дуже важливо знати, що їх день – передбачувана реальність, що все сьогодні буде як завжди, за певним розпорядком. Пропонуємо унаочнити цей процес за допомогою певних сюжетних картинок, схематичних зображень, опорних друкованих слів. Такий підхід дозволить у будь-який час пригадати справи дня, що за чим, зрозуміти, у який період буде час на улюблену діяльність тощо. Наявність планів на день дає впевненість, цілеспрямованість у думках та діях, відчуття захищеності того, що в житті є речі, які залишаються незмінними.

Опорою для дитини, як і для дорослого, є відчуття своєї потреби. Тому важливим є також розподіл певних обов'язків між дітьми, самостійне виконання ними нескладних доручень. Забезпечення посиленої самостійності у повсякденних справах є проявом довіри і поваги до малюків. А увага і похвала дорослого – надзвичайно сильний стимул для дитини діяти відповідно до загальноприйнятих правил.

Для забезпечення передбачуваності, невимушеного переходу дітей від одного виду діяльності до іншого доцільно застосовувати як рутину певні звукові та/або рухові сигнали. Так, коли потрібно швидко привернути увагу дітей або зібрати їх в одному місці, може лунати дзвоник або звуки маракасу. Коли потрібно завершити раніше розпочату діяльність, – може звучати певна пісня (за попередньою домовленістю діти будуть знати, що час її звучання – це час на завершення справи). Для розуміння дітьми та візуалізації плинності часу доцільно використовувати також пісковий годинник. З метою переключення уваги дітей можна домовитися про певний секретний рух або звук (підняті вгору обидві руки, кругові оберти навколо себе, наспівування «тра-ля-ля» і т.п.), під час якого всі присутні (хто володіє цим секретом) мають також зробити певні рухи (помінятися місцями, пострибати, зробити нахили тощо).

Для забезпечення благополуччя вихованців важливим є засвоєння алгоритму дій у кризовій ситуації. Тому формування навичок захисту життя, як власного так і близьких, залишається у центрі освітньої роботи педагога. Дітей необхідно навчати жити і діяти в нинішніх умовах без примусу, залякування, і драматизації. Для цього вихователям заздалегідь, у спокійній обстановці, систематично та наполегливо, тримаючи фокус на трьох власних навичках

(забезпечуємо емоційний баланс, беремо на себе відповідальність та вміємо надати психологічну підтримку собі, колезі, дітям), формувати у дітей комплекс певних навичок, які допоможуть їм адекватно діяти у складній ситуації, зокрема при звучанні сигналу повітряної тривоги.

Одна із навичок, про процес формування якої згадувалося вище, це вміння швидко збиратися разом. При цьому важливо привчати дитину приймати допомогу, відступивши від бажання все зробити самостійно, коли потрібно, наприклад, швидко одягнутися. Маємо дібрати такі ключики до кожного вихованця, знайти такі способи мотивації, щоб неквапливі, мляві діти або ті, які потребують у звичному житті особистісного звертання, навчилися реагувати на слова дорослого миттєво.

Наступна навичка, на яку доцільно звернути увагу, це вміння ходити разом («потягом», вервечкою, парами). Адже останні роки ми надавали перевагу більш вільному пересуванню, можливості вибору хто з ким хоче бути поряд. Маємо увімкнути свою педагогічну спостережливість на максимум, аби в екстрених ситуаціях уникнути будь-якого психологічного дискомфорту. Тут стануть у пригоді різні вправи та ігри комунікативного спрямування, які допоможуть виявити симпатії та антипатії між вихованцями, розвинути дух єдиної команди [5, с.10].

Роль ігрової діяльності для дошкільників неможливо переоцінити. Та під час війни ігри набувають особливого значення. Вони заспокоюють дітей, допомагають забути про тривоги та негаразди, відновлюють внутрішній спокій та допомагають налагодити контакти. Гра як підхід для підтримки дітей у складних життєвих ситуаціях має використовуватися як провідний інструмент. Гра забезпечує сприятливе середовище, щоб допомогти дітям подолати стрес.

Ігрові взаємодії, наприклад, сюжетно-рольові ігри, створення історій, посилюють позитивне сприйняття світу та сприяють розвитку когнітивних навичок, які є необхідними для контролю свого емоційного стану, поведінки, навчання та подолання стресу. Гра підтримує дітей, які переживають життєві труднощі.

Допомогти педагогам системно реалізувати гру як основний підхід до організації освітнього процесу може нова парціальна програма розвитку дитини від 2 до 6 років через гру [«Творці майбутнього»](#), яка створена у межах проєкту «Сприяння освіті» від команди The LEGO Foundation. До програми розроблено методичні рекомендації, у яких окреслено практичні шляхи реалізації ГРИ як наскрізного підходу в освітньому процесі закладу дошкільної освіти

для всебічного розвитку дитини. У першу чергу, завдання програми спрямовані на формування особистості дитини через гру, зміст програми допоможе педагогам зайняти правильну позицію стосовно ігрової діяльності малюків. Детально [ознайомитися з програмою можете під час перегляду презентації](#) від її авторів. Авторським колективом від команди The LEGO Fondation також розроблений [методичний посібник із фасилітації ігрової взаємодії з дітьми дошкільного віку «Граємо разом»](#). Посібник містить приклади вибудови ігрової взаємодії з дітьми як безпосередньо в закладі дошкільної освіти, так і під час онлайн-комунікації з дітьми та батьками.

Значний спектр ігор, які педагог може легко реалізувати в освітньому процесі, представлені [у збірці ігрових активностей «P.O.W.E.R.»](#), націлених на формування ключових навичок для фізичного, когнітивного, соціального і емоційного розвитку дітей, від всесвітньої організації Right To Play, яка вже більше двадцяти років опікується благополуччям дітей в гуманітарному та освітньому контексті. Збірка була поширена в Україні командою The LEGO Fondation в рамках проведення тренінгів «Благополуччя дітей і педагогів: дієві інструменти та практики психосоціальної підтримки».

У житті дитини неодмінно мають панувати позитивні емоції як першооснова для її нормального психічного розвитку. Тому виховання емоційної зрілості особистості дитини, її переживань і почуттів має постійно залишатися у полі зору педагога. Допомогти у цьому може представлена у квітні 2023 року шведська програма (проект) соціально-емоційного розвитку для дітей від 3 до 9 років «Peppy Pals – Веселі друзі», яку реалізує фундація The LEGO Fondation спільно з МОН. Зміст концепції базується на методах незалежної дослідницької організації CASEL – Асоціація співпраці задля соціально-емоційного розвитку (Collaborative Association for Social and Emotional Learning), а також на роботах відомої психологині у сфері емоційного інтелекту Боділ Веннберг.

Ресурсами програми соціально-емоційного розвитку «Веселі друзі» є:

- [цикл із 16 мультфільмів](#) і книжок про п'ятьох друзів-тварин;
- запитання для обговорення до кожної із 16 історій;
- набір із 5 м'яких іграшок (цуценя Реггі, лошатко Семмі, кроленя Габбі, совеня Іззі та кошеня Келлі);
- [мобільний ігровий застосунок «Веселі Друзі» \(англ. Peppy Pals – Global version\)](#);

- збірка активностей «Соціально-емоційний розвиток з Веселими друзями»;

- 27 карток з назвами емоцій;

- розмальовки та дипломи [12, с.1].

Потужним інструментом для соціально-емоційного розвитку дітей, сталих навичок життя може стати для педагогів та батьків вихованців альтернативний навчальний ресурс для дітей дошкільного віку – [ляльковий театр «Іскорки суперсил»](#). Він розроблений за допомогою Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) спільно з Міністерством освіти і науки України для підтримки розвитку й навчання дітей віком від 3 до 6 років в умовах призупинення освітнього процесу в дитячих садочках через війну. Через інтерактивну гру з казковими персонажами діти навчаться краще ладнати з однолітками та дорослими, розуміти свої емоції, дізнаються більше про навколишній світ, здорове харчування та безпечну поведінку, розвиватимуть креативність. Вам потрібно завантажити викрійки героїв і роздрукувати їх на кольорову принтері або чорно-білому з подальшим розфарбовуванням (можна це зробити разом з дітьми). Також запропоновані готові сценарії вистав з рекомендаціями щодо відтворення гри та відеоінструкція як втілювати задум у життя.

Останнім часом, як відмічає К. Крутій, у всьому світі помітна тенденція до скорочення та збіднення ігрової діяльності дошкільнят. Нині війна загострила цю проблему в українському дошкільлі. Тому педагоги мають відвести чільне місце в освітньому процесі гри й дитячому експериментуванню. Дитяче експериментування сприяє розвитку пізнавальних потреб дошкільників, полегшує оволодіння методом наукового пізнання в процесі пошукової діяльності та є частиною *STREAM-освіти*, активно сприяючи формуванню дослідницьких умінь дітей. Науковець називає «золотим перетином» розвитку дитини в дошкільному віці вільну, самодіяльну, ініційовану дитиною гру та STREAM [6, с. 5,8]. Тому пропонуємо активізувати роботу з реалізації парціальної альтернативної програми з формування інженерної культури дошкільників «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт» та блочно-тематичного планування до неї.

Актуальним залишається питання формування соціально-громадянської компетентності дітей. Дошкільники, спостерігаючи за подіями в країні, ставленням дорослих до ситуації, їх допомоги військовим також виявляють бажання долучитися до загальнонаціональної справи [10, с. 5]. У [Концепції національно-патріотичного виховання](#) в системі освіти України до 2025 року визначено певні напрями діяльності, до яких можуть бути долучені і

заклади дошкільної освіти: проведення різноманітних тематичних заходів, присвячених національним святкам та пам'ятним датам України; активізація практики залучення дошкільнят до волонтерської діяльності; виховання елементів патріотизму дітей старшого дошкільного віку засобами автентичних ігор; реалізація тематичних проєктів патріотичного спрямування тощо.

Вважаємо доцільним активізувати роботу з дитячою книгою. Сьогодні малеча значно більше часу проводить з гаджетами, так їм легше отримувати задоволення і швидкі враження. Щоб духовно підготувати дитину до самостійного життя, треба ввести її у світ книг. Мить, коли книжка входить у життя дитини як духовна потреба, є початком самовиховання думок, почуттів, поглядів, переконань.

Знецінення книжки, як зазначає Н. Гавриш, вже позначилося на кількох поколіннях. Тож сучасних дітей все частіше виховують дорослі, які не знають віршів і казок, не знайомі з фольклором, не орієнтуються в колі дитячого читання. Тому, аби впливати на читацькі інтереси дітей, в першу чергу треба потурбуватися про формування читацької культури його дорослої частини [3, с.6]. Для цього пропонує організувати літературні клуби для батьків та дітей. Більш детально ознайомитися з методичними підходами до роботи з літературними текстами цього та інших науковців й практиків можна у журналі «Дошкільне виховання» №№1 та 11 за 2022 рік.

Також пропонуємо ознайомитися з досвідом роботи педагога нашої області Т.А. Соловйової (ЗДО №27 к/т «Берізка» м. Чернівці), у якому розкрито сучасні форми та методи формування читацької культури у дітей дошкільного віку засобами дитячої книги. Описано застосування в практичній діяльності прийомів буккросингу, авторського методу «бренд автор-шоу», проєктної діяльності з використанням компоненту «сторісек» та багато іншого. [Ознайомитися з досвідом](#) можете за допомогою перегляду електронної книги та [матеріалами досвіду](#) в особистому блозі педагогині.

Усім нам зараз досить не просто. Але хто, як не ми, має робити нашу справу. Тож не здаваймося, докладаємо зусиль для вдосконалення своїх професійних умінь, шукаємо нові способи та методи роботи відповідно до нових умов життя. Величезна подяка всім, хто стоїть на захисті нашої держави і надає нам можливість працювати з нашими дошкільнятами!

Список використаних джерел та літератури

1. Артемова Л. Стилі виховання: авторитарний VS гуманістичний // Дошкільне виховання, № 12, 2022 р. С. 3-8.
2. Базовий компонент дошкільної освіти. Авторська група : Байер О.М., Безсонова О.К., Брежнева О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л.П., Косенчук О.Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г.М., Левінець Н.В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С.І., Піроженко Т.О., Половіна О.А., Рейпольська О.Д., Шевчук А.С. Під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, член-кореспондента НАПН України Піроженко Т.О. 2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
3. Гавриш Н., Кондратець І. Дитина і книжка: новий формат взаємодії // Дошкільне виховання, №1, 2022 р. С. 6-10.
4. Гавриш Н. Освітній процес в умовах війни: роздуми фахівця // Дошкільне виховання, №9, 2022 р. С. 3-5.
5. Кондратець І. Мистецтво жити у невизначених умовах // Дошкільне виховання, №9, 2022 р. С. 8-10.
6. Крутій К., Деснова І. Ігрова діяльність, дитяче експериментування і STREAM-освіта // Дошкільне виховання, №5, 2022 р. С. 4-9.
7. Методичні рекомендації щодо здійснення освітньої діяльності з питань дошкільної освіти на період дії правового режиму воєнного стану. Лист МОН України від 02.04.2022 №1/384522., 41 с. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-rekomendaciyi-dlya-pracivnikiv-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-na-period-diyi-voyennogo-stanu-v-ukrayini>.
8. Нерянова С. Дошкільня України в умовах війни. Дошкільне виховання, №1, 2023 р. С. 4-6.
9. Порядок надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам // наказ МОН України від 20.07.2020 №931. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1119-20#Text>.
10. Рекомендації щодо організації діяльності закладів дошкільної освіти в літній період в умовах воєнного стану. Наказ Міністерства освіти і науки України від 31.05.2023 №4/1798-23. URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/89288/>.
11. Рена Дейтц, Ешлі Неміро Благополуччя дітей і педагогів: дієві інструменти та практики психосоціальної підтримки: навч. посіб. Київ, 2022. 118 с.
12. Сайт Міністерства освіти і науки України // Новини // Веселі друзі в дошкільлі. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/veseli-druzi-v->

[doshkilli-u-kvitni-startuye-shvedska-programa-socialno-emocijnogo-rozvitku.](https://don.kyivcity.gov.ua/files/2020/2/12/1_9-750.pdf)

13. Щодо освітніх програм у закладах дошкільної освіти. Лист МОНУ від 09.12.2019 №1/9-750. URL: https://don.kyivcity.gov.ua/files/2020/2/12/1_9-750.pdf.

Одинак М.М.,

методист науково-методичного центру
дошкільної, початкової освіти
та предметів мистецької галузі

КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»

e-mail: m.odynak@ukr.net

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ПОЧАТКОВІЙ ЛАНЦІ ОСВІТИ У 2023/2024 Н.Р.

Концепція реформування української школи закладає докорінно нові підходи до освітнього процесу, пропонуючи педагогам переорієнтувати увагу на формування компетентностей учнів, відійшовши від традиційних методик простого передавання знань [3]. Мета НУШ – виховати інноватора та громадянина, який вміє ухвалювати відповідальні рішення та дотримується прав людини.

У 2023/2024 н.р. освітня діяльність у 1-4 класах здійснюватиметься відповідно до Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 №87 у редакції Постанови КМУ від 24.07.2019 №688. Загальні питання організації освітнього процесу, врегульовані Законом України «Про повну загальну середню освіту», визначають наступні обов’язкові норми [2;4]:

- освітній процес організовується відповідно до освітньої програми [5];

- заняття організовуються і проводяться у безпечному освітньому просторі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб [6];

- освітній процес триває в межах навчального року, що розпочинається в День знань – 1 вересня, триває не менше 175 навчальних днів і закінчується не пізніше 1 липня наступного року[2];